

Modtaget via elektronisk post. Der tages forbehold for evt. fejl

Europaudvalget
(Alm. del - bilag 49)
udenrigsministerråd
(Offentligt)

URU, Alm. del - bilag 21 (Løbenr. 1172)

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg
og deres stedfortrædere

Bilag	Journalnummer	Kontor	
1	400.C.2-0	EU-sekr.	11. oktober 2001

Til underretning for Folketingets Europaudvalg vedlægges Udenrigsministeriets notat vedrørende regeringens halvårslige orientering om WTO.

Bilag 1a, 1c og 1b findes ikke i elektronisk form

NOTAT

Udenrigsministeriet			
Danmarks Eksportråd			
Fra:	Udenrigsministeriet	J.nr.:	DE.3, 97.a.40.m
		Bilag:	1) WTO-panelsager 2) WTO-ansøgerlande
Emne:	Regeringens halvårslige orientering om WTO til Folketingets Europaudvalg	Dato:	9. oktober 2001

Til underretning for Folketingets Europaudvalg vedlægges, i henhold til beretning om Folketingets behandling af WTO-sager (afgivet af Europaudvalget den 14. marts 1997), Udenrigsministeriets notat vedrørende regeringens halvårslige orientering om WTO. Orienteringen dækker perioden indtil 1. september 2001.

DE.3, den 9. oktober 2001

Halvårlig orientering om WTO

1. Indledning *

2. Status for de internationale handelspolitiske forhandlinger i WTO *

i) WTO efter Seattle *

ii) Andre internationale fora *

3. Gennemgang af enkeltområder inden for WTO's arbejde *

i) Handel og udvikling *

ii) Handel og arbejdstagerrettigheder *

iii) Handel og miljø *

iv) Landbrug *

v) Sundhed og plantesundhed (SPS) *

vi) Handel med tjenesteydelser (GATS) *

vii) Handel og konkurrence *

viii) Handel og investeringer *

ix) Intellektuelle rettigheder (TRIPs) *

x) Tekniske handelshindringer (TBT) *

xi) Offentlige indkøb *

xii) Elektronisk handel *

xiii) Aftalen om informationsteknologi *

4. Optagelse af nye medlemmer i WTO *

- i) Optagelsesforhandlingerne generelt [*](#)
- ii) Forhandlingerne om optagelse af Kina og Taiwan [*](#)
- iii) Forhandlingerne om optagelse af Rusland [*](#)

5. Åbenhed i WTO [*](#)

6. Sager i WTO's tvistbilægningssystem [*](#)

- i) Bananer [*](#)
- ii) Hormonkød [*](#)
- iii) Foreign Sales Corporations (FSC) [*](#)
- iv) TRIPs-aftalens artikel 50 [*](#)

7. Codex alimentarius [*](#)

- i) Møde i Codex Alimentarius Kommissionen den 2.– 7. juli 2001 [*](#)
- ii) Komitéen vedrørende kakao- og chokoladeprodukter [*](#)
- iii) Komitéen vedrørende fødevarerhygiejne [*](#)
- iv) Komitéen for ernæring og fødevarer bestemt til særlig ernæring [*](#)
- v) Komitéen for veterinære lægemidler [*](#)

8. Grønlands og Færøernes forhold til WTO [*](#)

9. Arbejdet i EU med WTO-sager [*](#)

10. Status for arbejdet med EU's tredjelandsaftaler [*](#)

1.

Indledning

WTO's arbejde koncentrerer sig om de fortsatte bestræbelser på at indlede en ny runde af handelspolitiske forhandlinger samt forhandlinger inden for områderne landbrug og tjenesteydelser, der er igangsat i henhold til Uruguay-Runde-resultatet.

I afsnit 2 gives en oversigt over status for de handelspolitiske forhandlinger i WTO forud for ministerkonferencen i Doha, Qatar 9.-13. november 2001 samt i andre handelspolitiske fora, der har betydning for WTO's arbejde.

I afsnit 3 foretages en sektorvis gennemgang af de væsentlige sager og spørgsmål, som diskuteres i forbindelse med forhandlingerne om dagsordenen for en ny runde. I gennemgangen er vægten lagt på de danske hovedinteresser, herunder specielt områder, der kan have en sammenhæng med beskyttelsesniveauet i Danmark på sundheds-, miljø-, arbejdsmarkeds- og forbrugerbeskyttelsesområdet.

I afsnit 4 orienteres om status for forhandlingerne vedrørende optagelse af nye medlemmer i WTO, herunder særligt Kina og Rusland, idet bilag 2 samtidig giver en samlet oversigt over ansøgere til medlemskab af WTO.

Afsnit 5 omhandler spørgsmålet om åbenhed i WTO.

Visse konkrete sager i WTO's tvistbilæggesystem tages separat op i afsnit 6, idet der samtidig i bilag 1 findes en samlet oversigt over panelsager med Danmark/EU (EF) som part.

I afsnit 7 redegøres for udviklingen i arbejdet i Codex Alimentarius.

Grønlands og Færøernes forhold til WTO er omtalt i afsnit 8.

I afsnit 9 beskrives arbejdet i EU med handelspolitiske spørgsmål, herunder specielt sager, der behandles i artikel 133-komiteen.

Endelig vedrører afsnit 10 indgåelse af tredjelandsaftaler med en række lande og landegrupper.

• **Status for de internationale handelspolitiske forhandlinger i WTO**

i) WTO efter Seattle

Forhandlingerne om igangsættelse af en ny frihandelsrunde blev suspenderet på WTO's tredje ministerkonference i Seattle den 3. december 1999. Årsagerne hertil blev gennemgået i regeringens WTO-redegørelse til Folketinget af 10. marts 2000. Siden da har mulighederne for indledning af en ny runde været diskuteret i en lang række fora, herunder EU, OECD, EU's samarbejdsfora med henholdsvis USA og Asien, WTO's Generelle Råd, s ternationale topmøder. Arbejdet har i høj grad været rettet mod at imødekomme udviklingslandenes ønsker til en ny handelsrunde, at genopbygge tilliden til WTO samt at skabe en fælles forståelse af handelspolitiske emner.

WTO's Generelle Råd har vedtaget, at den næste WTO ministerkonference skal finde sted den 9.-13. november 2001 i Doha, Qatar.

Fra dansk side arbejdes der for, at der snarest iværksættes en ny bred runde af frihandelsforhandlinger i WTO. På nuværende tidspunkt er det imidlertid usikkert, om der vil blive igangsat en ny runde på ministerkonferencen i Doha. Der er ikke sket afgørende skred i de forskellige handelspolitiske blokkes positioner, men ikke desto mindre sendes der fra flere sider positive signaler om vilje til kompromis.

På det uformelle WTO-rådsmøde i Genève den 30.-31. juli 2001 blev der gjort status over forhandlingerne i forhold til mulighederne for igangsættelse af en ny runde. Mødet, der ikke bragte afgørende fremskridt, bekræftede, at parterne endnu står ganske langt fra hinanden.

Det væsentligste problem i forhold til en snarlig igangsættelse af en ny runde er den kløft, der fortsat eksisterer mellem i- og udviklingslande. Mens særligt EU ønsker en bred dagsorden for en ny runde, afviser udviklingslandene som udgangspunkt emner, der ikke hører til den klassiske handelspolitiske dagsorden. Det drejer sig bl.a. om arbejdstagerrettigheder, miljø, forbrugerbeskyttelse samt investerings- og konkurrenceregler. Ønsket om en bred dagsorden fra EU's side bunder i det synspunkt, at alene inddragelsen af et bredt udsnit af handelspolitiske emner kan sikre vedtagelse af en samlet pakke med fordele for alle parter.

Ligeledes har der været en forskel i USA's og EU's ønsker vedrørende bredden af dagsordenen for en ny runde. Fra USA's side har man således tilstræbt en relativt smal runde koncentreret om afvikling af landbrugssubsidier, nedsættelse af industritoldsatser, regler for offentligt udbud og elektronisk handel. Den nye amerikanske administration har imidlertid tilkendegivet kraftig støtte til en r inden for de seneste par måneder sket en tilnærmelse mellem USA og EU. På alle punkter er den amerikanske holdning dog endnu ikke helt afklaret.

Arbejdet omkring imødekommelse af udviklingslandene fortsætter. Udviklingslandene lægger særlig vægt på spørgsmålet om implementering, dvs. undtagelsesordninger for forpligtelser, som udviklingslandene har påtaget sig i forbindelse med Uruguay-Runden, og ser det som en nødvendig betingelse for igangsættelse af en ny runde, at de industrialiserede lande giver substantielle indrømmelser på dette område. Også spørgsmålet om adgang til medicin, herunder særligt med henblik på bekæmpelsen af AIDS, er vigtigt for udviklingslandene.

Danmark lægger afgørende vægt på udviklingslandenes integration i det multilaterale handelssystem, og Danmark er bl.a. en af de mest fremtrædende donorer af handelsrelateret faglig bistand. Endvidere har Danmark været en af de stærkeste fortalere for fri markedsadgang for alle produkter fra de mindst udviklede lande til EU, om hvilket en forordning blev vedtaget i EU's ministerråd i februar 2001 ("Everything but arms").

I december 2000 fremlagde Kommissionen et oplæg til en mere fleksibel EU-holdning i spørgsmålet om igangsættelse af en ny multilateral forhandlingsrunde i WTO. Oplægget er fremsendt til Folketingets Europaudvalg den 5. januar 2001 (bilagsnummer 612). Det er efterfølgende slået fast i 133-komiteen, at Kommissionen i videre konsultationer med WTO-medlemslande vil kunne benytte fleksibilitetsoplægget sammenholdt med de skriftlige bemærkninger, som en række medlemslande er fremkommet med. Flexibilitetsoplægget ændrer ikke ved, at grundlaget for EU's arbejde fortsat er de Rådskonklusioner, der blev vedtaget den 26. oktober 1999, og som i vid udstrækning afspejler det danske regeringsgrundlag og Folketingets vedtagelser af 11. maj 1999 (V 81), 4. november 1999 (V 16) og 3. maj 2001 (v 97).

For Danmark er det generelt positivt, at det i forbindelse med Seattle-konferencen og i det efterfølgende forløb er lykkedes at påvirke EU-holdningen, så danske mærkesager, herunder ønsket om at gøre WTO-arbejdet åbent for offentligheden samt inddragelse af f.eks. miljø og arbejdstagerrettigheder i WTO-drøftelserne, fortsat er en del af EU's forhandlingsposition.

Forløbet efter ministerkonferencen i Seattle har ikke alene været koncentreret om bestræbelserne på at indlede en ny runde af forhandlinger. Der har også været ført optagelsesforhandlinger med vigtige lande som Kina og Rusland. Forhandlingerne med Kina er i alt væsentligt afsluttet. I praksis forventes Kina budt velkommen som nyt medlem af WTO i forbindelse med Ministerkonferencen i Doha, Qatar, den 9.-13. november 2001, om end den formelle optagelse først ventes at finde sted ultimo 2001.

Det har ligeledes kunnet konstateres, at forhandlingerne med Rusland, der hidtil er forløbet trægt, ser ud til at have fået mere momentum. Ruslands optagelse i WTO er dog fortsat ikke umiddelbart forestående.

Forud for Seattle-konferencen blev der i Danmark etableret en særlig konsultativ kreds til forberedelse af de kommende handelspolitiske forhandlinger og herunder en række arbejdsgrupper med deltagelse af berørte ministerier, styrelser, interesseorganisationer og NGO'er (Beach Club-kredsen). Arbejdet i dette forum har medvirket til at skabe en bred forståelse for dansk handelspolitik og til at fastlægge et bredt funderet dansk forhandlingsmandat. Med hen på identifikation og vurdering af særlige danske interesser i forhold til WTO har man efter Seattle fortsat dette udvalgsarbejde efter behov. Op til og under en ny runde forventes det, at arbejdet i Beach Club regi vil blive intensiveret.

ii) Andre internationale fora

OECD

OECD's ministermøde blev afholdt i dagene fra den 16.-17. maj 2001 under dansk formandskab. Det overordnede tema for ministermødet var "Towards a Sustainable Future". Vedrørende den handelspolitiske del, som også inkluderede en særlig session med en række ikke-medlemslande, havde udenrigsministeren forsædet.

Mødet fandt sted i en god atmosfære, og der kunne spores optimisme og en øget politisk vilje til at vise den fleksibilitet, der vil være afgørende for igangsættelse af en ny handelsrunde. Ikke mindst indikationerne fra en række ikke-medlemslande afspejlede en større villighed til bevægelse.

Hovedresultatet fra mødets handelspolitiske del var vedtagelse af en kommuniké-tekst med følgende hovedelementer:

- En politisk forpligtelse til at igangsætte en ny global handelsrunde på WTO's ministermøde i Doha i november. En anerkendelse af, at der er behov for brede forhandlinger samt en styrkelse af WTO som organisation.
- En anerkendelse af, at alle landes interesser skal reflekteres i det endelige resultat. I den forbindelse nævnes desuden forbindelsen mellem handel og miljø. Det anerkendes også, at handel og arbejdstagerrettigheder samt andre sociale udviklingsspørgsmål afføder spørgsmål, som skal løses gennem dialog med inddragelse af relevante organisationers, herunder WTO's, ekspertise.

I kommunikéteksten, men i højere grad i de mundtlige indlæg på mødet blev det fremhævet, at der var behov for ikke mindst at tage højde for udviklingslandenes interesser. Udenrigsministeren havde således grundlag for i sin opsummering at betegne en kommende WTO-runde som værende en udviklingsrunde.

I forbindelse med drøftelserne mellem ministrene om bæredygtig udvikling lancerede statsministeren konceptet 'A Global Deal for Sustainable Development'. Konceptet er tænkt som et bud på en ramme for det fremtidige samarbejde mellem industri- og udviklingslande om bæredygtig udvikling. I denne sammenhæng indgår særligt en ny forhandlingsrunde i WTO, FN's konference om finansiering af udvikling, som vil finde sted i Mexico Verdenstopmødet for Bæredygtig Udvikling, der skal afholdes i Sydafrika i september 2002.

Statsministeren vandt tilslutning til konceptet uden dog at dette blev defineret yderligere. Nogle af de centrale elementer i konceptet er ønsket om bedre betingelser for udviklingslandene, og ikke mindst afkobling mellem økonomisk vækst på den ene side og øget naturressourceforbrug og miljøbelastning på den anden side. Det er hensigten, at en global aftale for bæredygtig udvikling skal bygge på, at alle lande har et fælles, men differentieret ansvar.

ASEM

ASEM (Asia-Europe Meeting) har til formål at styrke samarbejdet mellem Europa og Asien og omfatter såvel politisk, økonomisk og handelsmæssigt, som kulturelt og uddannelsesmæssigt samarbejde. Der er siden dannelsen af ASEM i 1996 holdt tre topmøder på udenrigsminister- og regeringschefsniveau. Det seneste topmøde fandt sted i Seoul i oktober 2000, medens det fjerde møde vil finde sted i København i andet halvår af 2002. Danmark vil også have værtskabet for et ASEM-udenrigshandelsministermøde under det danske EU-formandskab.

Dialogen om de økonomiske og handelspolitiske aspekter udgør en stadig stigende del af ASEM-samarbejdet. Særligt har ASEM siden WTO-ministerkonferencen i Seattle i stigende grad været anvendt til at søge en fælles europæisk/asiatisk forståelse om handelspolitiske emner, hvilket vil kunne få stor betydning i forbindelse med opnåelse af enighed om at indlede en, ny global handelsrunde. Fra dansk side er der lagt op til, at WTO-s pørgsmål vil stå centralt på dagsordenen for det kommende topmøde i København i 2002.

På ASEM-udenrigshandelsministermødet i Hanoi den 10.-11. september 2001 var det positivt at konstatere, at der ikke var lande, der direkte talte imod igangsættelsen af en ny runde under WTO's ministerkonference i Doha den 9.-13. november 2001.

UNCTAD

UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) blev oprettet i 1964 som et alternativt handelsforum for udviklingslandene til GATT, som på daværende tidspunkt kun i begrænset omfang omfattede udviklingslande. UNCTAD spiller fortsat i dag en væsentlig rolle for udviklingslandenes deltagelse i det internationale handelssystem, dog ikke længere som alternativ til WTO, hvis medlemskare i 2001 tæller mere end 100 udviklingslande.

UNCTAD var tildelt rollen som koordinerende sekretariat i forbindelse med afholdelsen af FN's 3. konference for de mindst udviklede lande, der fandt sted i maj 2001 i Bryssel. På konferencen blev vedtaget et handlingsprogram og en politisk erklæring. Konferencerne om de mindst udviklede lande er tilbagevendende begivenheder, som er beregnet på med ti års mellemrum 1) at gøre status over landenes udviklingsmæssige situation; 2) at vurdere gennemførelsen af Handlingsprogrammet for de mindst udviklede lande for den foregående 10-års periode; og 3) at formulere et handlingsprogram for det kommende årti.

Et vigtigt resultat af konferencen er, at OECD-landene har erklæret sig rede til at arbejde for told- og kvotefri markedsadgang for alle produkter fra de mindst udviklede lande. EU's "Everything But Arms"-initiativ var i høj grad med til at sikre, at de øvrige industrilande accepterede dette.

EU-AVS-samarbejdet

Lomé IV-Konventionen udløb den 1. marts 2000. EU har indgået en ny aftale (Cotonou-aftalen) med 77 lande i Afrika, Vestindien og Stillehavet. Denne aftale anvendes foreløbigt, indtil den træder i kraft efter fornøden ratifikation. Med henblik på styrkelse af AVS-landenes integration i verdensøkonomien, lægger aftalen op til, at der skal forhandles om indgåelse af økonomiske partnerskabsaftaler mellem EU og regionale grupper af AVS-lande. Disse aftaler skal senest træde i kraft i 2008. I overgangsperioden frem imod etablering af de nye handelsaftaler, vil de ikke-gensidige told og handelspræferencer for AVS-landene på EU-markedet, som har været gældende under Lomé IV-Konventionen, fortsat finde anvendelse. Handelsregimet under Lomé IV-

Konventionen var baseret på en waiver i WTO. Der forhandles stadig om en waiver for det midlertidige handelsregime.

1.

Gennemgang af enkeltområder inden for WTO's arbejde

i) Handel og udvikling.

Globaliseringen medfører risiko for marginalisering af de svageste udviklingslande, og øget frihandel for udviklingslandenes produkter vil være af afgørende betydning for udviklingslandenes integration i det multilaterale handelssystem. I årene fremover må det forventes, at der vil blive stillet krav til en stadig tættere sammenhæng mellem udviklingspolitik og handelspolitik.

Fra dansk side ønsker man, at WTO skal tage større hensyn til udviklingslandene. Dels taler danske udviklingspolitiske holdninger med styrke for bedre handelsvilkår for de fattige lande. Dels nødvendiggør danske ønsker om, at WTO skal yde et større bidrag til fremme af miljøet og arbejdstageres fundamentale rettigheder, at der gives indrømmelser til udviklingslandene. Hertil kommer, at danske handelspolitiske mål om grad vis liberalisering af international handel indebærer, at produkter fra udviklingslandene bør have bedre adgang til de rige landes markeder.

I februar vedtog ministerrådet at give fri adgang til EU for alle produkter (med undtagelse af våben og ammunition) fra de mindst udviklede lande. Told- og kvotefri adgang for tre sensitive produkter bliver gradvist indfaset, således at bananer helt frit kan indføres i 2006, mens indfasningen for ris og sukker gennemføres i 2009. Implementeringen af forordningen for de to sidstnævnte produkters vedkommende ventes at finde sted i januar 2002 efter vedtagelse af en revideret udgave af EU's GSP-præferenceordning. Revisionen påregnes at indbefatte øgede præferencer til de udviklingslande, som respekterer nærmere bestemte normer indenfor arbejdstagerrettigheder og miljø.

Øget markedsadgang er imidlertid ikke tilstrækkeligt til at handel kan optræde som en effektiv drivkraft for udvikling. Udviklingslandene må tillige sættes i stand til at udnytte denne markedsadgang optimalt. Der er således et udtalt behov for støtte til at integrere handel i udviklingslandenes bistandsstrategier, til at opbygge faglig viden og ekspertise for deltagelse i handelsaftaleforhandlinger, og til at drage nytte af resultaterne deraf. Danmark støtter og deltager meget aktivt i udviklingen af hensigtsmæssige rammer for en sådan bistand. Man vil fra dansk side fortsat presse på for, at EU i WTO indtager positioner, der afspejler de nævnte danske holdninger.

ii) Handel og arbejdstagerrettigheder

Der er fortsat uenighed mellem industri- og udviklingslande om, hvorvidt spørgsmålet om handel og arbejdstagerrettigheder bør inddrages i internationale handelsforhandlinger.

Emnet har været rejst i flere samarbejdsfora som f.eks. ASEM, OECD og UNCTAD, men der har ikke under disse drøftelser vist sig nævneværdige tilnærmelser mellem synspunkterne. Til trods for, at de industrilande, der ønsker spørgsmålet drøftet, understreger, at formålet med forhandlingerne ikke skal være indførelsen af negative sanktioner, hævder de skeptiske lande, at emnet handel og arbejdstagerrettigheder kan misbruges til indførelse af skjulte protektionistiske foranstaltninger.

Indikationer fra nogle udviklingslande synes at pege på, at en vej frem kunne være at drøfte de fundamentale arbejdstagerrettigheder i en bredere sammenhæng, der åbner for inddragelse af sociale spørgsmål (handelspolitikens positive sociale virkninger), som udviklingslandene gerne ser drøftet.

På linie med forudgående overvejelser i Kommissionen fremlagde ILO's generaldirektør Somavia et forslag om en betydelig styrkelse af ILO's arbejde med "den sociale dimension af globalisering", i hvilket bl.a. WTO vil kunne inddrages. Forslaget opnåede i maj i indeværende år bred tilslutning i ILO. For tiden drøftes i Geneve hvorledes rammerne for organisationernes samarbejde skal udformes.

Kommissionen har i juli 2001 fremsendt en meddelelse til rådet om fremme af grundlæggende arbejdstagerrettigheder og forbedring af de sociale styringssystemer i en globaliseret økonomi. Meddelelsen er oversendt til Folketingets Europaudvalg den 17. august. Meddelelsen peger blandt andet på, at arbejdet om globaliseringens sociale dimension er et nyttigt udgangspunkt for en yderligere konstruktiv international dialog om samhandel og social udvikling, herunder grundlæggende arbejdstagerrettigheder.

iii) Handel og miljø

Også på området handel og miljø er der aktuelt tale om ringe bevægelse, om end man har sporet en øget amerikansk forståelse og mere imødekommende indstilling til EU's ønsker om en nærmere inddragelse af en række miljøaspekter i en ny WTO forhandlingsrunde.

I henhold til de EU-rådskonklusioner, der blev formuleret med henblik på Ministerkonferencen i Seattle i december 1999, lægger EU bl.a. vægt på en afklaring af forholdet mellem WTO og multilaterale miljøaftaler, på spørgsmålet om virkningen på miljøet af den måde, hvorpå en vare fremstilles, samt på forsigtighedsprincippet. Desuden peger EU på vigtigheden af hensynet til udviklingslandenes interesser og på bæredygtig udvikling som et overordnet mål for forhandlingerne i en ny runde. EU ønsker, at Runden skal have miljøvenlige konsekvenser på alle forhandlingsområder.

Danmark fremlagde i foråret 2000 et papir om forsigtighedsprincippet med henblik på at igangsætte en diskussion i EU-kredsen af, hvorledes denne sag bedst fremmes i WTO. Papiret (fremsendt til Europaudvalget (bilagsnr. 1009) den 5. maj 2000) indgik i forberedelserne til den erklæring om forsigtighedsprincippet, som Det europæiske Råd vedtog i Nice den 7.-9. december 2000.

WTO's Komité for Handel og Miljø vil fortsætte arbejdet på grundlag af det eksisterende arbejdsprogram. EU ønsker, at dette arbejde fører til, at beslutningen om iværksættelse af en Runde indeholder det af EU ønskede handel og miljøelement. Samtidig vil EU søge at sikre en reel rolle for Komiteen i forhold til de igangsatte WTO-forhandlinger om tjenesteydelser og landbrug. <>

I arbejdet i OECD's Handel og Miljøkomité søger EU at fastholde et arbejdsprogram, som understøtter EU's handel og miljømål for Runden.

På området handel og miljø fortsætter endvidere det nordiske samarbejde om at fremme fælles mål i relation til Runden.

iv) Landbrug

I henhold til artikel 20 i WTO's landbrugsaftale blev der den 1. januar 2000 indledt forhandlinger på landbrugsområdet ("indbygget dagsorden"). Formålet er at realisere aftalens langsigtede målsætning om, at væsentlige, gradvise nedsættelser af støtte og beskyttelsesniveauer skal føre til en grundlæggende reform på landbrugsområdet.

Møderne i WTO's landbrugskomité indtil marts 2001 udgjorde den første fase af landbrugsforhandlingerne. På møderne er en række formelle forhold og procedurer søgt afklaret, ligesom forskellige lande og grupper af lande er fremkommet med synspunkter og positioner på en række områder, herunder EU.

Den anden fase af forhandlingerne blev påbegyndt med landbrugskomiteéns møde den 28. - 30. marts 2001, hvor emnerne for de kommende forhandlinger blev vedtaget. Den 20. - 23. maj 2001 drøftede komitéen toldkvoteadministration, told samt gul boks (diskussionen om gul boks vedrører støtte, som er underlagt en reduktionsforpligtelse).

På mødet i komitéen d. 22. - 24. juli 2001 blev yderligere en række emner diskuteret, herunder eksportkreditter, fødevarerikkerhed og forsigtighedsprincippet, eksportsubsidier, eksportrestriktioner, statshandelsselskaber samt fødevarerforsyningsikkerhed.

Selvom der skabes nogen fremdrift på området, forventes egentlige substansforhandlinger at afvente iværksættelsen af en ny WTO-runde.

v) Sundhed og plantesundhed (SPS)

Danmark arbejder for, at de vedtagne retningslinjer for SPS-aftalen fortsat skal medvirke til at sikre, at et lavt beskyttelsesniveau på ét område af et lands lovgivning ikke fører til krav om sænkning af beskyttelsesniveauet på andre områder af det pågældende lands lovgivning.

På møderne i WTO's SPS komité arbejder Danmark på at sikre mulighederne for anvendelse af forsigtighedsprincippet i fastlæggelsen af et ønsket beskyttelsesniveau i det enkelte land.

Danmark er opmærksom på, at SPS-standards ikke bør optræde som unødige protektionisme.

vi) Handel med tjenesteydelser (GATS)

På samme måde som med landbrugsforhandlingerne, havde man for tjenesteydelser en "indbygget dagsorden", der betingede at nye forhandlinger skulle indledes den 1. januar 2000. Forhandlingerne gennemføres i særlige samlinger i WTO's Tjenesteydelsesråd. Der har i løbet af sidste halvår været afholdt tre særlige samlinger i Tjenesteydelsesrådet. Det lykkedes under den "stock taking" af første fase af estydelsesforhandlingerne, der blev afholdt den 28.-30. marts 2001, at nå til enighed om retningslinier og procedureregler for forhandlingerne.

Herudover har en række lande præsenteret de første egentlige forslag til forhandlinger i en række sektorer. Foruden EU, USA og Japan har flere lande, herunder en række ulande, præsenteret mindre omfattende sektorforhandlingsforslag. Samlet er der mere end 80 forslag fra ca. 40 lande. Sektorforhandlingsforslagene har været diskuteret på Tjenesteydelsesrådets samlinger i maj og juli og vil være på dagsordenen igen til oktober. I flere (del)sektorer er en række forhandlingstemaer ved at udkrystallisere sig. Der forventes flere, nye forslag i løbet af efteråret, herunder ikke mindst fra flere ulande. Samlet er der således skabt nogen fremdrift på området, men egentlige substansforhandlinger forventes at afvente iværksættelsen af en ny WTO-runde.

Arbejdet med søtransport, der også hører under den indbyggede dagsorden, har særlig dansk interesse. EU og dets medlemslande afgav sammen med en række andre søfartsinteresserede lande - Hong Kong, Japan, Korea, Norge og Singapore - i oktober 2000 en fælles erklæring til Tjenesteydelsesrådet vedrørende søtransportsektoren med det formål at markere forhandlingsstart, at markere ønsket om at opnå reel og meningsfuld liberalisering samt endelig at markere, at udgangspunktet for forhandlingerne bør være det grundlag, der var enighed om ved suspension af de seneste forhandlinger i 1996. Endvidere har man fra EU's side fremlagt sektorforhandlingsforslag på søtransport. Også andre søfartsinteresserede lande som Norge, Japan, Korea og Hong Kong har fremlagt forslag til rammer for drøftelserne. Generelt ligger disse forslag ikke langt fra EU's. Egentlige søtransportforhandlinger afventer dog en ny WTO-runde.

Arbejdet med de øvrige opgaver, der påhviler Tjenesteydelsesrådet, vil desuden fortsætte. Disse opgaver omfatter bl.a. muligheden for at tilføje en generel sikkerhedsklausul til GATS, der giver mulighed for, at et land i en krisesituation midlertidigt kan suspendere sine indgåede forpligtelser i medfør af GATS. Fortalerne for en sådan sikkerhedsklausul er især en række udviklingslande, som frygter, at deres svagt udviklede tjenesteydelsessektorer bliver løbet over ende, når de åbner for deres markeder for import af tjenesteydelser. Fristen for afslutning af dette arbejde er blevet udskudt til marts 2002. Øvrige opgaver, som påhviler Tjenesteydelsesrådet, omfatter mulige regler for subsidier og offentlige indkøb samt om visse utilsigtede handelsforvridende virkninger af national regulering. Det må imidlertid forventes, at dette arbejde næppe afsluttes, før de generelle tjenesteydelsesforhandlinger har fået mere momentum og substantielt indhold.

vii) Handel og konkurrence

WTO's ministerkonference i Singapore i december 1996 besluttede at etablere en arbejdsgruppe til at vurdere forholdet mellem handels- og konkurrencepolitik. På grund af den øgede internationale samhandel har national konkurrencelovgivning (eller mangel på samme) betydning for andre landes virksomheder. På EU-plan eksisterer en effektiv fælles konkurrencelovgivning, der har til formål at beskytte forbrugerne imod urimeligt høje priser, som skyldes af monopoler, karteller o.l. De fleste industrialiserede lande har en lignende lovgivning, men mange udviklingslande har ingen eller kun begrænset lovgivning på området. Der har således i takt med globaliseringen vist sig et stigende behov for at få vedtaget visse internationalt gældende minimumskrav og fælles retningslinier for området. WTO's generelle Råd vedtog i 1998 at forlænge arbejdsgruppens mandat uden at sætte en frist for en eventuel afslutning af arbejdsgruppens virke.

Der er i 2001 hidtil afholdt to møder i arbejdsgruppen. Det første møde fandt sted den 22.-23. marts 2001. På mødet drøftedes argumenter for og imod inddragelse af konkurrence i en ny WTO-runde og etablering af et internationalt regelsæt for konkurrence. Det andet møde i gruppen fandt sted den 5.-6. juli 2001 i forbindelse med et møde i UNCTAD's ekspertgruppe om konkurrence og -politik, hvor diskussionen blev fortsat. Arbejdsgruppen forventes i resten af 2001 at fortsætte sit analytiske arbejde vedr. bl.a. mulige elementer i en evt. multilateral aftale om konkurrencepolitik, herunder definitionen af hovedprincipper.

viii) Handel og investeringer

WTO-arbejdsgruppen vedr. handel og investering blev oprettet ved WTO's ministerkonference i Singapore i 1996. Multilaterale regler for internationale investeringer kan bidrage til at skabe et stabilt og forudsigeligt investeringsklima, hvilket især er betydningsfuldt for små og mellemstore virksomheder. Arbejdsgruppen har søgt at afdække sammenhængen mellem handel og investeringer, og arbejdet har været af faktuel, analytisk karakter. Hidtil er man ikke kommet nærmere en enighed i forsøget på at konkretisere, hvor der eventuelt måtte være behov for bindende internationale regler.

I første halvår af 2001 blev der afholdt møder den 7. - 8. marts og den 13. - 14. juni. På møderne har man drøftet sammenhængen mellem handel og investering samt udvikling og økonomisk vækst. Gruppen forventes at fortsætte det analytiske arbejde vedr. en række emner, som der tidligere er opnået enighed om systematisk at gennemgå.

ix) Intellektuelle rettigheder (TRIPs)

Arbejdet i WTO's råd for Handelsrelaterede aspekter af Intellektuelle Ejendomsrettigheder (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights – TRIPs) består hovedsagelig af en detaljeret gennemgang af lovgivning om bl.a. ophavsret og patenter med henblik på at sikre gennemførelsen af TRIPs-aftalens bestemmelser.

I henhold hertil blev der pr. 1. januar 2000 indledt en gennemgang af aftalen på en lang række områder. Det gælder bl.a. bestemmelserne om geografiske betegnelser, herunder oprettelsen af et multilateralt register, hvor en række lande har fremsat ønske om en udvidelse af dækningsgraden til at omfatte flere produkter end blot vin og spiritus, samt reglerne om beskyttelse af plantenyheder. Endvidere udløb overgangsperioden for en lang række udviklingslande den 1. januar 2000 med hensyn til implementering af aftalen. I løbet af år 2000 er TRIPs-Rådet påbegyndt gennemgangen af den nationale implementering af disse landes lovgivning.

Der er blevet afholdt to TRIPs rådsmøder i år 2001. Det første rådsmøde fandt sted den 3.-4. april, og det andet møde fandt sted den 18.-22. juni. På begge møder fortsatte gennemgangen af national lovgivning og de faste emner på dagsordenen var genstand for behandling (bl.a. gennemgangen af artikel 27, stk. 3, litra b, om patentering af biologisk materiale, og spørgsmålet om rådets mandat i forbindelse med geografiske indikationer). På mødet i april blev det besluttet at drøfte spørgsmålet om adgang til medicin på juni-mødet, og på juni-mødet var der afsat en hel dag hertil. Mødet viste en generel enighed om, at TRIPs-aftalen ikke er en hindring for medlemslandenes arbejde for at forbedre den offentlige sundhed, herunder særligt for kampen med at bekæmpe HIV/AIDS-epidemien. Med henblik på eventuelt at udmønte denne enighed på tekst blev det besluttet at holde et uformelt TRIPs-rådsmøde den 25. juli 2001 alene om dette emne samt at sætte emnet på dagsordenen for det ordinære TRIPs-rådsmøde i september 2001. Man enedes på mødet den 25. juli om at fokusere drøftelserne på art. 7 og 8 (tvangslicenser og parallelimport). En række udviklingslande ønskede også at drøfte tilbageholdenhed i tvistilæggelsessager ("due restraint"), hvilket imidlertid ikke kunne samle støtte.

Det forventes, at TRIPs-rådet i sit videre arbejde vil afsætte en del tid på spørgsmålet om adgang til medicin. De faste dagsordenspunkter såsom gennemgangen af landelovgivning, art. 27.3.b, geografiske indikationer osv. vil fortsat blive behandlet.

x) Tekniske handelshindringer (TBT)

Samarbejdet vedrørende tekniske handelshindringer inden for rammerne af TBT-aftalen har som mål, at alle medlemmerne opfylder deres forpligtelser i henhold til aftalens regler, herunder opretter nationale kontaktpunkter for spørgsmål i relation til tekniske standarder og forskrifter og til tekniske handelshindringer.

WTO's sekretariat, der varetager notifikationsproceduren, er gået over til informationsteknologi og anvendelse af elektronisk post, hvilket rationaliserer og effektiviserer proceduren.

TBT-komiteen arbejder for at fremme international gensidig anerkendelse af forskrifter og standarder. Det tilstræbes at skabe transparens og åbenhed mellem WTO-medlemmerne om overensstemmelsesvurdering og prøvning af certifikater.

Der søges opnået enighed om definitioner på begreber som international standard og internationalt standardiseringsorgan og om anvendelse af andre former for tekniske specifikationer.

Endelig vil TBT-komiteen overveje en gennemgang af aftalens bestemmelser om mærkning og etikettering, herunder mulighederne for at opstille klarere retningslinjer for mærknings- og etiketteringskrav.

xi) Offentlige indkøb

Den igangværende gennemgang af den plurilaterale aftale om offentlige indkøb (GPA) fortsætter. En revideret tidsplan for arbejdet med den tekniske gennemgang af aftalen med henblik på efterfølgende forhandlinger om en ny og forbedret aftale samt for arbejdet med en udvidelse af aftalens anvendelsesområde og fjernelse af diskriminerende foranstaltninger mellem aftalens parter forventes fast sat i løbet af efteråret 2001.

WTO's ministerkonference besluttede i december 1996 at nedsætte en arbejdsgruppe om transparens i offentlige indkøb. Formålet var at gennemføre et studie i gennemsigtigheden i offentlige indkøbspraksis og at identificere elementer, der ville kunne indgå i en passende aftale. Der har i første halvår 2001 været afholdt et møde i arbejdsgruppen. Arbejdet, der fortsætter i nærværende halvår, forventes ikke færdiggjort foreløbigt.

xii) Elektronisk handel

WTO's anden ministerkonference i maj 1998 vedtog på amerikansk foranledning en særskilt erklæring om elektronisk handel. Erklæringen betød, at der blev vedtaget et arbejdsprogram, hvorunder alle handelsrelaterede aspekter af elektronisk handel skulle belyses. Desuden indeholdt erklæringen et tilsagn om at fastholde den gældende praksis, hvorefter der ikke lægges told på elektroniske handelstransaktioner.

En status over arbejdsprogrammet inden den tredje ministerkonference i Seattle viste, at man reelt ikke var nået langt med arbejdet. Blandt andet har det ikke været muligt at nå til enighed om, hvorvidt såkaldte elektroniske transmissioner – hvor handel og levering foregår samtidigt over nettet – skal klassificeres som tjenesteydelser eller som varer. På mødet i Det Generelle Råd i juli 2000 blev det besluttet at genoptage arbejdet. Der er indledt drøftelser i rådene for varer, tjenesteydelser og TRIPS samt komiteen for handel og udvikling. Af centrale tværgående spørgsmål, der vil danne grundlag for det kommende arbejde med e-handel, kan bl.a. nævnes aftalen om toldfrihed på elektronisk handel, der formelt udløb med afslutningen af Seattle-ministerkonferencen, og spørgsmålet om klassifikation af elektroniske transmissioner.

I 2001 er man dog ikke nået meget nærmere en genoplivning af arbejdet. Den særlige diskussion af e-handel i Det Generelle Råd i juni bragte således ikke parterne, specielt EU og USA, nærmere en løsning af udestående spørgsmål. Der er foreløbig ikke planlagt flere særlige samlinger vedr. e-handel.

xiii) Aftalen om informationsteknologi

I forbindelse med ministerkonferencen i Singapore i 1996 blev der indgået en aftale om gradvis afskaffelse inden år 2000 af told og andre importafgifter på en lang række IT-produkter. Aftalen omfatter computere, teleudstyr, halvledere, software, videnskabelige instrumenter, måle- og kontrolinstrumenter m.m. Ved udgangen af år 2000 var der enkelte lande, der fortsat endnu ikke fuldt havde gennemført aftaleforpligtelserne.

I 1998 tog parterne skridt til nye forhandlinger om en udvidelse af ITA med inkludering af yderligere IT-produkter. Der er ikke opnået fremskridt i forhandlingerne, da der ikke kan opnås enighed om typen af produkter, der skal omfattes af en revideret aftale. Uenigheden har blandt andet drejet sig om, hvorvidt forbrugerelektronik bør være omfattet af aftalen.

I november 2000 blev der vedtaget et etårigt arbejdsprogram vedrørende kortlægning af ikke-toldmæssige handelshindringer på ITA-området. I november 2001 forventes det, at man vil gøre status med henblik på at overveje videre tiltag.

4.

Optagelse af nye medlemmer i WTO

i) Optagelsesforhandlingerne generelt

WTO havde ved udgangen af august 2001 142 medlemmer. Senest har Litauen og Moldova afsluttet sine nationale ratifikationer, og er blevet fuldgældige medlemmer.

Forhandlinger pågår for tiden med 28 lande, mens der for et lands vedkommende (Iran) endnu ikke er taget stilling til dets ansøgning om optagelse. En liste over ansøgerlande er gengivet i bilag 2.

ii) Forhandlingerne om optagelse af Kina og Taiwan

Kort efter midnat den 15. september 2001 kunne arbejdsgruppen for Kinas optagelse i WTO konstatere, at de sidste udeståender for Kinas optagelse i WTO var ryddet af vejen. 15 års forhandlinger var dermed tilendebragt.

Kina vil i praksis blive budt velkommen i WTO i forbindelse med Ministerkonferencen i Doha, Qatar, den 9.-13. november. Formelt set forventes Kina dog først at blive medlem ca. en måned senere.

Udfordringen for optagelsesforhandlingerne som helhed har været at finde en acceptabel balance mellem den detaljeringsgrad, som WTO-medlemmerne ønsker, og den fleksibilitet, som Kina ønsker at bevare.

Folketingets Europaudvalg er orienteret om afslutningen af EU's bilaterale forhandlinger med Kina om optagelsesforhandlingerne ved notat af 22. maj 2000, fremsendt til Europaudvalget den 23. maj 2000 (bilagsnr. 1083).

For Taiwans vedkommende gælder, at forhandlingerne om optagelse reelt er tilendebragt. Taiwans optagelse er imidlertid politisk knyttet sammen med en afklaring af tidsplanen for Kinas optagelse. Taiwan vil blive optaget i umiddelbar forlængelse af Kina.

iii) Forhandlingerne om optagelse af Rusland

Rusland er den største økonomi og i politisk forstand det mest betydningsfulde land, hvis endelige medlemskab fortsat ligger et par år ud i fremtiden.

Optagelsesforhandlingerne, der blev indledt i 1993, er hidtil skredet overordentligt langsomt frem. Den nye russiske regering har imidlertid bibragt forhandlingerne fornyet momentum. Forhandlingerne blev bl.a. i marts 2001 bragt i fremdrift ved afholdelsen af et WTO-rundbordsmøde i Moskva ("Rusland, den internationale økonomi og WTO"). I drøftelserne deltog EU-kommissær Lamy, WTO-generaldirektør Moore, premierminister Kasyanov og økonomi- og handelsminister Gref.

Det er fortsat vanskeligt at få hold på substansen i dialogen med Rusland. Det er desuden et problem, at forhandlingernes forskellige spor befinder sig på vidt forskellige stadier. Rusland har fremlagt tilbud vedrørende toldtariffer og markedsadgang for varer og tjenesteydelser. Man har desuden fremlagt en status for implementering af ny lovgivning med betydning for de fortsatte økonomiske reformer og tilpasningen til WTO's regelsæt. Der er neds kontroludvalg i Duma-regi, der skal sikre, at al ny lovgivning er i overensstemmelse med WTO's regelsæt og EU-Rusland partnerskabs- og samarbejdsaftalen.

EU's bilaterale prioriteter for forhandlinger med Rusland forventes – når disse bliver fastlagt – også at ville gælde i forhandlingerne med Hviderusland og Kazakstan, eftersom de tre lande er omfattet af en fælles toldunion.

• **Åbenhed i WTO**

Efter sammenbruddet af forhandlingerne i Seattle var der bred erkendelse af, at forhandlingerne i WTO og under ministerkonferencen var for lukkede og ikke inddrog udviklingslandene i tilstrækkelig grad. På baggrund heraf har der siden Seattle både i WTO's Generelle Råd og internt i EU foregået en diskussion af mulige måder til forbedring af åbenhed i organisationens arbejde.

Blandt andet på foranledning af udviklingslandene har drøftelserne først og fremmest drejet sig om såkaldt intern transparens, herunder særligt spørgsmålet om, hvordan udviklingslandene i højere grad kan inddrages i WTO-drøftelser. Formanden for WTO's Generelle Råd har foretaget uformelle konsultationer med en lang række medlemslande om dette emne. Konsultationerne har vist, at der er bred interesse for at forbedre aktiviteten og åbenheden i WTO (uden dog at gå bort fra hovedprincippet i WTO om, at beslutninger træffes ved konsensus), men at der samtidig er uenighed om, hvorledes dette bedst gøres.

Formanden for WTO's Generelle Råd gennemfører endvidere konsultationer om ekstern transparens, herunder forholdet til NGO'er og parlamentarikere. EU har fremlagt ideer herom. Disse vedrører blandt andet forslag om forbedret adgang til WTO-dokumenter og forstærket inddragelse af det civile samfund i WTO's arbejde, herunder NGO'er. Endvidere er den danske idé om oprettelse af en rådgivende parlamentarisk forsamling inkluderet.

Konsultationerne om såvel intern som ekstern transparens vil fortsætte. Derudover har arbejdet fået tilført yderligere fokus, da Europa-Parlamentet den 10.-11. april 2001 afholdt et seminar om transparens og demokratisk legitimitet i WTO. Seminaret, der havde en bredt sammensat deltagerkreds, viste bred enighed om behovet for at styrke WTO's transparens og demokratiske legitimitet gennem større parlamentarisk involvering. Konkret var der enighed om at nedsætte en forberedende komité af parlamentarikere, der skulle se på spørgsmålet, ligesom der var enighed om at forberede endnu en konference om emnet primo 2002. I forbindelse med drøftelserne blev det danske forslag om en rådgivende parlamentarisk forsamling omdelt på konferencen. Drøftelserne om transparens og demokratisk legitimitet blev fortsat på Inter Parliamentary Union's (IPU's) konference den 9. juni 2001 med fokus på bl.a. parlamentarikerens rolle som bindeled mellem regeringer og befolkninger og i forbindelse med WTO-lovgivning.

• **Sager i WTO's tvistbilæggesystem**

Som bilag 1 er vedlagt en oversigt over verserende sager i WTO's tvistbilæggesystem med EU som part. For en beskrivelse af procedurene i forbindelse med WTO's tvistbilæggesystem henvises til udenrigsministerens besvarelse af spørgsmål nr. 2 af 2. oktober 1996 fra Folketingets Europaudvalg (Alm. del; bilag 10) oversendt den 9. oktober 1996.

Blandt de verserende sager kan nedenstående særligt fremhæves.

i) Bananer

WTO's tvistbilæggelsesorgan fandt i foråret 1999, at dele af EU's importpolitik for bananer, der var blevet ændret med virkning fra 1. januar 1999, ikke var fuldt forenelig med WTO-reglerne.

Rådet (landbrugsministre) vedtog den 29. januar 2001 et forslag fra EU-Kommissionen, der ændrede importpolitikken i to faser. Første fase er en overgangsordning gældende for perioden frem til udgangen af 2005 med en told-kontingentsordning, hvor AVS-landene fortsat indrømmes en vis præferenceadgang. I anden fase, gældende fra år 2006, overgår EU til en ordning med en standardtoldsats ("tariff only").

USA havde i første omgang meddelt, at man ikke fandt, at forslaget var i overensstemmelse med WTO-reglerne, og at EU derfor atter ville blive indklaget for WTO's tvistbilæggelsesorgan. Imidlertid lykkedes det EU-Kommissionen at indgå forlig med USA den 11. april 2001. Forliget indebærer visse justeringer i tre told-kontingenter i overgangsfasen. Den nye bananpolitik trådte i kraft den 1. juli 2001. USA suspendede samtidigt dermed sin straftold overfor en række EU-lande på 191,4 mio. USD. USA vil desuden, som en del af forliget, støtte at EU får to undtagelsesbestemmelser i WTO, som er nødvendige for at bringe overgangsordningen i overensstemmelse med WTO-reglerne.

ii) Hormonkød

Ved en WTO-appelafgørelse i 1998 blev EU's importforbud mod hormonbehandlet kød fra USA og Canada fundet WTO-stridigt, fordi forbuddet ikke var videnskabeligt dokumenteret. EU så sig ikke i stand til at yde markedsadgang for hormonbehandlet kød inden udløbet af fristen for at hæve forbuddet (maj 1999). Et WTO voldgiftspanel gav derefter i juli 1999 USA ret til at indføre gengældelsesforanstaltninger i form af straftold over for EU med op til 116,8 mio. USD. Canada fik lov til at indføre gengældelsesforanstaltninger i form af straftold med op til 11,3 mio. CAD (ca. 7,2 mio. USD).

Den amerikanske liste over gengældelsesforanstaltninger, som blev indført på grundlag af WTO-panelafgørelsen, omfattede dansk eksport til USA på 136 mio. kr. (ca. 16 pct. af det samlede beløb).

EU-Kommissionen fremsatte i maj 2000 et forslag, der indebærer, at EU permanent forbyder et bestemt vækstfremmende hormon, mens forbuddet mod de øvrige i USA anvendte hormonstoffer opretholdes, indtil der er gennemført yderligere risikanalyser med udgangspunkt i forsigtighedsprincippet. Forslaget er stadig ikke behandlet af Rådet.

EU arbejder fortsat for en forhandlingsløsning, der vil medføre kompensation til USA i form af en midlertidig forhøjelse af toldkontingentet for hormonfrit oksekød af høj kvalitet. Disse bestræbelser har indtil videre ikke ført til en egentlig aftale. Danmark støtter en løsning, der styrker anvendelsen af forsigtighedsprincippet og respekterer EU's importforbud og har konkret foreslået en tidsubegrænset tredobling af toldkontingentet for import af hormonfrit kød fra USA.

USA's regering og Kongressen blevet pålagt at gennemføre en løbende revision af produktsammensætningen i forbindelse med retalieringen (den såkaldte karusellretaliering) i både banan- og hormonsagen. De reviderede retalieringslister skulle have været fremlagt i juni 2000, men dette er endnu ikke sket.

iii) Foreign Sales Corporations (FSC)

Den amerikanske regering indførte i 1971 et subsidieprogram, der yder eksportstøtte til egne virksomheder. Programmet blev underkendt i GATT og efterfølgende afløst i 1984 af det nuværende Foreign Sales Corporations Scheme (FSC). I oktober 1999 fastslog WTO's tvistbilæggelsesorgan, at FSC brød med WTO's aftale om subsidier og udligningstold samt med WTO's landbrugsaftale.

USA's Kongres vedtog en revideret FSC-lov den 14. november 2000. EU-Kommissionen erklærede på et møde i tvistbilæggelsesorganet den 28. november 2000, at man ikke fandt den reviderede FSC-lov WTO-medholdelig. EU varslede derfor retaliering til ca. 4 mia. USD årligt og fremlagde en tilhørende liste med angivelse af indenfor hvilke bredt definerede vare-kategorier, man påtænker at retaliere. Med et varslet eringsbeløb på ca. 4 mia. USD er der tale om en sag, der i beløbsstørrelse langt overstiger både banansagen (ca. 191 mio. USD årligt) og hormonsagen (ca. 117 mio. USD årligt).

USA anmodede om voldgift vedrørende retalieringens beløbsstørrelse. På et møde i tvistbilæggelsesorganet den 20. december 2000 blev det besluttet at nedsætte et panel til evaluering af den reviderede FSC-lov. Panelet bekræftede i sin rapport, der blev afgivet den 20. august 2001, at den reviderede FSC-lov er WTO-stridig. Eftersom begge parter har mulighed for at appellere panelrapporten forventes en endelig afgørelse ikke at foreligge før ved udgangen af 2001. Herefter vil der være forligsforhandlingerne frem til udgangen af marts 2002.

iv) TRIPs-aftalens artikel 50

USA rejste i 1997 en sag mod Danmark i WTO, idet USA fandt, at Danmark ikke overholdt TRIPs art. 50 om bevissikring i civile sager vedrørende intellektuelle ophavsrettigheder. For at opfylde Danmarks forpligtelser mente USA, at Danmark skulle sikre en rettighedshaver hjemmel til - via det civile retssystem - at kunne gennemtvunge sikring af bevis for krænkelse uden forudgående underretning til krænkeren. I praksis drejede dette sig om eftersøgning af beviser (som f.eks. ulovligt kopierede computer-programmer) på en bopæl eller virksomheds hjemsted uden forudgående underretning af den formodede rettighedskrænker. Dansk lov gav ikke mulighed herfor på daværende tidspunkt.

Efter en række konsultationer med USA, nedsatte kulturministeren et udvalg med deltagelse af interesserede parter. Udvalget undersøgte de særlige omstændigheder, der gør sig gældende ved bevissikring i sager om krænkelse af immaterialrettigheder (særligt edb-området) samt behovet for eventuelle regelændringer på området. Udvalget afsluttede sit arbejde i juni 2000. På grundlag af udvalgets arbejde samt en efterfølgende høring fremsatte justitsministeren i oktober 2000 et lovforslag til lov om bevissikring ved krænkelse af immaterialrettigheder. Efter lovforslagets 1. behandling afholdt Folketingets Retsudvalg en høring den 6. december 2000 med deltagelse af en række uafhængige eksperter. 2. og 3. behandling fandt sted i marts 2001, og loven, der har karakter af en ændring af Retsplejeloven, trådte i kraft den 1. april 2001.

Med lovændringen er der taget højde for de betragtninger, som er fremkommet fra såvel dansk erhvervsliv som fra amerikansk side. Sagen er et eksempel på, hvorledes eksistensen af WTO's tvistbilæggesystem fremmer konstruktive, ikke-konfrontatoriske konsultationer, således at det kan lykkes at finde frem til en gensidigt tilfredsstillende løsning på en tvist.

WTO-konsultationerne blev formelt afsluttet ved, at en fælles dansk-amerikansk notifikations-skrivelse (der tillige blev underskrevet af EU-Kommissionen), blev sendt til WTO's tvist-bilæggesorgan den 7. juni 2001.

• Codex alimentarius

i) Møde i Codex Alimentarius Kommissionen den 2.– 7. juli 2001

Der blev på mødet truffet en lang række beslutninger, hvoraf nogle vedrørte procedurer, budgetter m.v. Hertil kom en række beslutninger vedrørende foreløbige og endelige vedtagelser af standarder, guidelines m.v.

Valg af formand og næstformand

Som forventet blev USA's kandidat til formandsposten, Thomas Billy, genvalgt til formand for Codex Alimentarius Kommissionen. Den ene af de tre ledige næstformandsposter gik til EU-kredsens kandidat, Stuart Slorach, Sverige, som blev genvalgt.

Ændringer til procedure-håndbogen – EU's medlemskab af Codex

Fællesskabets tiltrædelse af Codex Alimentarius blev behandlet, idet tiltrædelse af "Regional Integration Organizations" (dvs. optagelse af EU som organisation) ville kræve en ændring af Codex-forretningsordenen vedrørende reglerne for medlemskab af Codex. Der var dog ikke tilstrækkeligt quorum til at træffe beslutning. Det blev derfor besluttet, at spørgsmålet om EU's medlemskab af Codex skal sendes tilbage til videre drøftelser i Codex komitéen vedr. generelle principper. Den endelige beslutning om EU's medlemskab er hermed udskudt til næste møde i Codex Alimentarius Kommissionen i 2003.

Det fremtidige Codex arbejde

Der blev lagt op til en styrkelse af deltagelsen fra udviklingslande og forbrugerorganisationer med beslutningen om at undersøge muligheden for oprettelse af en FAO/WHO Trust Fund til finansiering af rejseudgifter til

deltagelse i Codex møder. Afhængig af denne beslutnings gennemførelse, blev det foreslået at afholde årlige møder i Codex Alimentarius Kommissionen i stedet for hvert andet år. Den endelige beslutning vil blive taget på næste møde i Kommissionen i 2003. Derudover blev det annonceret, at FAO, støttet af WHO, har afsat midler med det formål at styrke udviklingslandenes opbygning af infrastrukturer til forbedring af fødevarsikkerhed og fødevarekvalitet.

Risikoanalyse - Principper

Principperne for udvikling af Codex standarder i fremtiden går under betegnelsen "Risk Analysis" (risikoanalyse), som deles op i "Risk Assessment" (risikovurdering), "Risk Management" (risikoforvaltning) og "Risk Communication" (risikoinformation), hvilket igen underopdeles i en række yderligere begreber. Forsigtighedsprincippet er et af elementerne i risikoanalysen, "andre legitime faktorer" er et andet element. Der har været en længere debat om, hvordan forsigtighedsprincippet skal anvendes i Codex-sammenhænge, og hvorvidt der kan lægges "andre legitime faktorer" til grund for standarderne end de strengt videnskabelige, således at der ikke sker uberettigede handelshindringer.

For så vidt angår forsigtighedsprincippets anvendelse, blev der ikke gjort fremskridt, hvorfor Codex Alimentarius Kommissionen besluttede at anmode Codex komitéen vedr. generelle principper om at arbejde videre med sagen. Der blev vedtaget kriterier for anvendelse af "andre legitime faktorer". Målet med at udarbejde kriterier på dette område er, at der opnås større ensartethed i adfærden på globalt plan, og samtidig håber man derved at øge transparensen betydeligt.

Vedtagelse af standarder

Der blev på mødet i Codex Alimentarius Kommissionen vedtaget en lang række standarder af meget forskellig karakter og omfang. Det skal præciseres, at beslutninger i Codex systemet almindeligvis vedtages ved konsensus, og afstemninger hører til sjældenhederne. Der kan derfor komme betydeligt pres på for at indgå kompromis, hvilket nedenstående eksempler viser i forhold til EU-kredsens synspunkter.

Pesticidrester

En række forslag til såvel endelig som foreløbig godkendelse af maksimalgrænseværdier af pesticidrester i diverse levnedsmidler blev vedtaget. Codex Alimentarius Kommissionen skulle endvidere tage stilling til et forslag om reduktion af grænseværdien for DDT i kød baseret på forekomsten af DDT i miljøet. Codex Alimentarius Kommissionen fastholdt status quo, som indebærer et højere niveau end det, som EU accepterer.

Contaminanter (uønskede stoffer)

På forureningsområdet blev der vedtaget en grænseværdi for Aflatoxin M₁ i mælk. EU samt en række andre lande tog forbehold for denne beslutning, da den vedtagne grænseværdi er højere end det niveau, som EU accepterer. Codex komitéen for tilsætningsstoffer og kontaminanter blev derfor anmodet om at være opmærksom på eventuelle nye videnskabelige data, der måtte understøtte en lavere grænseværdi.

ii) Komitéen vedrørende kakao- og chokoladeprodukter

Komitéen fortsætter det igangværende arbejde med revision af standarderne for kakao- og chokoladeprodukter.

Komitéens arbejde består for en væsentlig del i at revidere standarderne for kakao- og chokoladeprodukter, som sælges til forbrugerne, og herunder fastsættelse af minimumskrav til kakao- og mælkeindhold for de forskellige chokoladetyper samt udarbejdelse af en liste over tilladte tilsætningsstoffer. Desuden arbejdes der med grænseværdier for kontaminanter (uønskede stoffer), herunder særligt blyindhold, samt regler om mærkning m.v.

På sidste møde i komitéen nåede man til enighed om, at det i standarden skal være tilladt at tilsætte andet vegetabilsk fedtstof end kakaosmør til produkter, der sælges under varebetegnelsen chokolade. Der er således indføjet en bestemmelse, hvorefter tilsætning af andet vegetabilsk fedtstof end kakaosmør er tilladt i en mængde på op til 5% af det færdige produkts vægt, dog således at det krævede minimumsindhold for kakaobestanddele ikke reduceres.

Det forventes, at komitéen på det kommende møde kan afslutte sit arbejde med revision af standarderne for kakao- og chokoladeprodukter.

iii) Komitéen vedrørende fødevarerhygiejne

FAO og WHO har efter ønske fra komitéen afholdt ekspertkonsultationer om mikrobiologiske risikovurderinger. De første ekspertkonsultationer handlede om Listeria monocytogenes i spiseklare fødevarer og salmonella i æg og slagtekyllinger. Rapporterne herfra blev fremlagt på det sidste møde. Komitéen stillede derefter en række mere detaljerede spørgsmål til eksperterne inden for de nævnte områder, og disse spørgsmål forventes behandlet ved det kommende møde i komitéen.

Komitéen forventes at fortsætte det igangværende arbejde med at udvikle hygiejneretningslinier for fremstilling af frisk frugt og grønt. Retningslinierne vil omfatte fremstilling af frisk frugt og grønt i primærproduktionsleddet og den efterfølgende pakning. Endvidere vil der i et særligt bilag blive lavet retningslinier for fremstilling af spiseklart, snittet frugt og grønt, f.eks. salatblandinger. Flere sygdomsudbrud har i de senere år kunnet tilbagespores til sporer, og derfor udvikles der også et særligt bilag med supplerende retningslinier for spirefremstilling.

Komitéen skal fortsætte drøftelserne af et udkast til hygiejniske retningslinier for mælk- og mælkeprodukter. På tidligere møder har der været drøftelser af skitser til retningslinier, men på det kommende møde forventes der at foreligge et udkast, som er så udbygget, at det kan danne grundlag for en mere detaljeret diskussion i komitéen.

Kontrol af Listeria monocytogenes forventes også at være et af hovedpunkterne på dagsordenen. Der er ved at blive udarbejdet et dokument, som beskriver hvilken risiko *Listeria monocytogenes* udgør og hvordan risikoen kan håndteres. Dokumentet forventes i fremtiden at kunne danne model for tilsvarende retningslinier for andre mikroorganismer.

På det kommende møde skal også behandles et dokument om risikohåndtering. I dokumentet beskrives hvordan man arbejder med risikohåndtering, og det indeholder nogle grundlæggende principper for risikohåndtering, samt en vejledning for det praktiske arbejde. Det forventes at diskussionen på mødet i komitéen vil koncentrere sig om centrale begreber i dokumentet som FSO (Food Safety Objectives), ALR (Acceptable Level of Risk) og ALOP (Appropriate Level Of Protection). Forsigtighedsprincippet er også nævnt i dokumentet, men bliver ikke diskuteret i komitéen, da diskussionen om princippet sker på mere overordnet plan i Codex-systemet, bl.a. i Codex komitéen vedr. generelle principper.

Komitéen forventes endvidere igen at drøfte et diskussionspapir om forekomst af antibiotikaresistente bakterier i fødevarer, hvor der sættes fokus på, hvilken betydning forekomst af antibiotika-resistente bakterier i fødevarer har for fødevarerens sikkerhed. Danmark har ansvaret for at revidere det diskussionspapir, der blev præsenteret på sidste møde.

På dagsordenen vil der også være et udkast til retningslinier for genanvendelse af vand på fødevarer og retningslinier for indførelse af HACCP-principperne (Hazard Analysis and Critical Control Point) i små virksomheder (kvalitetsstyringssystem).

iv) Komitéen for ernæring og fødevarer bestemt til særlig ernæring

Komitéen forventes at fastsætte retningslinier for ernæringsmæssige anprisninger for fibre, protein, vitaminer og mineraler. Endvidere forventes forskellige tekniske spørgsmål i forbindelse med udregning af energindholdet i fødevarer at blive diskuteret.

Et forslag om retningslinierne for maksimums- og minimumsindhold af vitaminer og mineraler samt mærkning af disse kosttilskudsprodukter forventes drøftet. Drøftelserne forventes ikke færdiggjort på det kommende møde, da spørgsmålet er meget omdebatteret.

Et forslag om retningslinier for maksimums- og minimumsindhold af vitaminer og mineraler i levnedsmidler til særlige medicinske formål forventes drøftet.

Revision af standarden for sammensætning og mærkning af modermælkserstatninger er fortsat til drøftelse. For at beskytte amning og forhindre uetisk markedsføring, blev der på sidste møde opnået enighed om i standarden at henvise til WHO's

internationale kode for markedsføring af modermælkserstatninger samt relevante resolutioner fra World Health Assembly. Hermed blev et væsentligt spørgsmål løst, således at komitéen kan komme videre med revision af standarden.

Revisionen af standarden for børnemad, der er baseret på korn, og anden forarbejdet børnemad bestemt til spædbørn og småbørn drøftes fortsat. Et væsentligt stridsspørgsmål er introduktionen af anden mad end modermælk eller modermælkserstatning. En lang række lande ønsker en aldersgrænse på omkring 6 måneder under henvisning til, at introduktion af anden mad for tidligt giver anledning til sundhedsproblemer i udviklingslandene. En ny udtalelse fra WHO kan måske bringe sagen videre.

Standarden for glutenfri levnedsmidler drøftes stadig, især på grund af problemer med at finde frem til en pålidelig analysemetode, som er væsentlig af hensyn til beskyttelse af mennesker med glutenintolerans.

Komitéen forventes endvidere at drøfte definition af sportsdrikke, og hvorledes disse kan skelnes fra "energidrikke".

v) Komitéen for veterinære lægemidler

Det forventes, at komitéen skal diskutere en række foreslåede grænseværdier for forskellige veterinære lægemidler. De grænseværdier der fastsættes af komitéen, ligger generelt på niveau eller højere end de værdier, som EU har fastlagt. Forskelle skyldes forskellige videnskabelige vurderinger.

Problematikken vedrørende vurdering af restindhold på injektionssteder diskuteres fortsat. Der arbejdes på at udarbejde retningslinier for veterinære lægemiddelrester på injektionssteder. Grænseværdier i muskelvæv fastsat i Codex har traditionelt afspejlet grænseværdier i spiseligt væv fjernt fra injektionsstedet. Men der kan opstå det problem, at grænseværdien overskrides, hvis prøven omfatter et injektionssted, selvom tilbageholdelsestiden er overholdt. Løsningsmodeller til dette problem vil blive diskuteret på det kommende møde.

Derudover vil der, på baggrund af diverse diskussionsoplæg, blive drøftet principper for og systematisering af risikoanalyse, kontrol af medicinrester i mælk og mælkeprodukter, antibiotikaresistens og brugen af antibiotika i produktionen samt prioritering af stoffer, der skal evalueres eller reevalueres.

• **Grønlands og Færøernes forhold til WTO**

I forbindelse med etableringen af WTO valgte Grønland og Færøerne at blive omfattet af WTO-overenskomsten i kraft af Danmarks ratifikation. Grønland og Færøerne er således gennem Danmarks medlemskab omfattet af de rettigheder og forpligtelser, som tilkommer medlemslandene i henhold til WTO-aftalesættet.

Grønlands og Færøernes deltagelse i WTO-arbejdet sker inden for rammerne af Rigsfællesskabet. Følgelig er Grønland og Færøerne bl.a. inddraget i danske handelspolitiske forhandlinger gennem medlemskab af Det Handelspolitiske Specialudvalg. Repræsentanter for Grønland og Færøerne deltog i den danske delegation til WTO's 3. ministerkonference i Seattle i 1999 og vil ligeledes indgå i delegationen til 4. ministerkonference i Doha, den 9.-13. november 2001.

Arbejdet med det initiativ, der har til formål at bringe Grønlands erhvervslovgivning og industristøtteordninger i overensstemmelse med WTO-regelsættet vil fortsætte i 2002. Konsultationer herom vil fortsat finde sted i et snævert samarbejde mellem Grønlands Hjemmestyre og Udenrigsministeriet.

Siden 1992 har Færøerne haft handelsaftaler med andre lande. Udover aftalen med EU har Færøerne i øjeblikket bilaterale aftaler med Island, Norge, Schweiz, Estland og Polen. Der er endvidere taget initiativ til en frihandelsaftale med Rusland. I den kommende tid vil der fortsat blive indgået aftaler med flere lande, herunder kandidatlande. De færdigforhandlede frihandelsaftaler er genstand for eksamination i WTO's komité for regionale aftaler, hvor aftalerne med Estland og Polen i øjeblikket eksamineres. Eksaminationerne vil fortsætte i den kommende tid.

• **Arbejdet i EU med WTO-sager**

Forberedelse og drøftelse af EU-beslutninger på WTO-området sker i artikel 133-komiteen og øvrige relevante rådsgrupper.

Det vil i de kommende måneder fortsat være en vigtig opgave at drøfte mulighederne for at indlede en ny runde af handelspolitiske forhandlinger og forberede EU's deltagelse i den fjerde WTO-ministerkonference. Art. 133-komiteen vil desuden løbende skulle følge forhandlingerne på de allerede aftalte områder, landbrug og tjenesteydelser samt forberede Rådets stillingtagen til forslag om at indlede eller afslutte forhandlinger i WTO-re nye aftaler.

Endvidere vil der i art. 133-komiteens regi løbende finde en drøftelse sted af det arbejde, som i øvrigt foregår inden for WTO. Det drejer sig primært om at vurdere mulighederne for forhandlinger inden for nye områder og om at sikre gennemførelsen af allerede indgåede aftaler. Hertil kommer drøftelse af nye landes optagelse i WTO.

Herudover bemærkes, at artikel 133-komiteen behandler en række handelspolitiske emner, som ikke direkte sigter mod WTO-samarbejdet. Det drejer sig bl.a. om forholdet til handelspolitiske partnere (se endvidere afsnit 10 herom) samt løbende drøftelser af markedsadgang.

Herudover vil der fortløbende i medfør af EU's anti-dumpingforordning blive truffet beslutning om iværksættelse af foranstaltninger efter de gældende regler over for import til dumpingpriser af varer fra tredjelands.

Det handelspolitiske forhold mellem EU og USA indgår fortsat med stor vægt i art. 133-komiteens arbejde.

-

•

Status for arbejdet med EU's tredjelandsaftaler

Ved Rio-topmødet i juni 1999 blev der indledt forhandlinger mellem EU og henholdsvis Chile og Mercosur (bestående af Argentina, Brasilien, Uruguay og Paraguay) med henblik på indgåelse af bilaterale associeringsaftaler. Målet er en bilateral, gradvis og gensidig handelliberalisering inden for alle handelssektorer i overensstemmelse med WTO's regler om frihandelsaftaler. Aftalerne ventes at komme til at omfatte varehandel, tjenesteydelser, offentlige indkøb, intellektuelle rettigheder, konkurrence, investeringer samt tvistbilæggelse. Den femte og seneste forhandlingsrunde blev afholdt i juli 2001. Forhandlingerne befinder sig fortsat i en indledende fase for så vidt angår de væsentlige handelspolitiske emner. Forhandlingerne skrider en smule hurtigere fremad med Chile end med Mercosur, men det vurderes ikke at være muligt at afslutte nogen af forhandlingerne inden WTO-ministerkonferencen i Doha.

EU og Sydafrika undertegnede i oktober 1999 en handels-, samarbejds- og udviklingsaftale. Aftalen trådte midlertidigt i kraft den 1. januar 2000. Ifølge aftalen vil 95 pct. af EU's import fra Sydafrika blive liberaliseret over en periode på 10 år, mens 86 pct. af Sydafrikas import fra EU vil blive liberaliseret over en periode på 12 år. I tilknytning til den generelle aftale vil man indgå særlige aftaler inden for områderne vin og spiritus samt fiskerisektoren.

Udenrigsministeriet, den 9. oktober 2001

Bilag 2

Ansøgere til medlemskab af WTO pr. 20. september 2001

Ansøgere, for hvilke der er etableret WTO-arbejdsgrupper om optagelse (28)

Algeriet, Andorra, Armenien, Azerbajdjan, Bhutan, Bosnien-Herzegovina, Cambodja, Cap Verde, Forbundsrepublikken Jugoslavien, Hviderusland, Kazakstan, Kina*, Laos, Libanon, Makedonien, Nepal, Rusland, Saudi Arabien, Samoa, Seychellerne, Sudan, Taiwan*, Tonga, Ukraine, Uzbekistan, Vanuatu, Vietnam og Yemen.

Ansøgere, hvis ansøgning endnu ikke er accepteret af WTO's Generelle Råd (1)

Iran

*) Aftalerne med Kina og Taiwan er færdigbehandlet. De to landes formelle optagelse har dog endnu ikke fundet sted.

